
DR. GUBICZA JÓZSEF HATÁRŐR ALEZREDES –
GÖRBE ATTILÁNÉ ZÁN KRISZTINA HATÁRŐR ALEZREDES

**A HATÁRRENDESZETI FELADATOKAT ELLÁTÓ
SZERVEZET ÁLLOMÁNYÁNAK FELKÉSZÍTÉSE
A TRANSZNACIONÁLIS KIHÍVÁSOK KEZELÉSÉRE,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KATONAI ÉS
RENDVÉDELMI SZERVEZETEKSEL TÖRTÉNŐ
EGYÜTTMŰKÖDÉS ELMÉLYÍTÉSE TERÜLETÉN**

Az elmúlt években számos tényező felerősítette és előtérbe helyezte a különböző transznacionális veszélyek és fenyegetések kezelésének szükségességét, illetve a katonai és rendvédelmi szervezetek ezirányú tevékenységének felülvizsgálatát.

A transznacionális veszélyek és fenyegetések kialakulását folyamatosan elősegíti a világban bekövetkező globalizáció, és az ezzel szembeni nem megengedhető eszközökkel való tiltakozások.

További tényezők: a világ gazdasági polarizációja, az amerikai és európai tőkekoncentráció, a jóléti államok működése, illetve az ázsiai és afrikai elszegényedés, éhínség felerősödése. A legutóbbi ENSZ-adatok alapján mintegy 1,1 milliárd ember éhez a világon.

Előtérbe kerültek a szélsőséges, fanatikus vallási mozgalmak, melyek erőszakos cselekményektől sem riadnak vissza.

Szintén a transznacionális fenyegetettséget erősíti a kábítószer-fogyasztás széles körű tárhódítása, vagy a bűnözés nemzetközi határokat nem ismerő terjedése. A transznacionalitást elősegítő tényező a szabad mozgás lehetősége, az Európai Unión belül a belső határok szabad átjárhatósága.

A globális egymásrautaltság, valamint a politikai, vallási, gazdasági és társadalmi megosztottságtól terhes világban a nyitottság fokozza az országok sebezhetőségét is. A demokratikus országok természetesnek tekintik a nyitott határokat, az utazási lehetőségeket, a technológiai és információs eszközökhöz való könnyű hozzáférést. Azonban az is nyilvánvaló, hogy az emberek szabad áramlása, a nemzetközi migráció és a nemzetközi terrorizmus között szoros összefüggés van.

Minden államnak felül kell vizsgálnia saját idegenrendészeti és bevándorlási szabályait. Ma már köztudott, hogy az idegenrendészeti szabályozások lazasága miatt a demokratikus államok a Közel-Keletről és más területekről származó terroristák paradicsomává válhattak. Az idegenrendészeti ellenőrzés egyik alapvető fontosságú feladata a potenciális bevándorlók tüzetesebb ellenőrzése már a határátlépéskor, továbbá az ellenőrzés összekapcsolása működőképes kitoloncolási intézkedésekkel.

A nemzeti határőrségek saját feladataikat a Schengeni Egyezmény (azon országok, melyek azt aláírták), a hazai törvények és a két- vagy többoldalú együttműködési megállapodások alapján látják el. Az országok határőrizeti szerveinek felépítése, illetékessége eltérő képet mutat. Egyes országokban tisztán rendészeti jellegűek, másokban katonai–védelmi feladatokat is ellátnak, illetve a hadsereg is részt vesz a határellenőrzésben. Az illetékesség vonatkozásában is eltérő a helyzet. Bizonyos államokban az illetékesség kiterjed az ország egész területére, másokban az államhatár mentén kijelölt sávban hajtják végre feladataikat.

A nemzeti határőrségeknek – köztük a magyarnak is –, gyakorlati tevékenységükben következetesen meg kell valósítani kormányaik terrorizmus elleni szankcióit. Ennek során fokozott figyelmet kell fordítaniuk a terrorizmushoz köthető személyek, szállító eszközök, fegyverek, pirotechnikai és más veszélyes anyagok mozgására. A gyanújeleket az illetékes hatóságok felé haladéktalanul jelezniük kell, valamint az idegenrendészeti és bünyügyi jellegű meg-, illetve kihallgatások során figyelemmel kell lenniük a terrorveszélyeztetéssel összefüggő információkra. Törekedniük kell arra, hogy a legjobb hatásfokkal szűrjék ki az elfogott illegális migránsok és az embercsempészek közül a terroristagyanús vagy terrorista kapcsolattal rendelkező személyeket. Fokozott figyelemmel kell kísérniük a hamis úti okmányt felhasználni kívánó személyeket és azok kapcsolatait, mivel elvezethetnek olyan okmányhamisító műhelyekhez, melyeket terroristákhoz kötődő, azokat is ellátó személyek irányítanak. A feladatokat a határőrségek részben önállóan, részben a hazai, illetve nemzetközi szervezetekkel együttműködve hajtják végre.

A Határőrség* tevékenységét a terrorizmus elleni harcban érintett szervekkel a szükséges mértékben összehangolja. Jogszabályi kötelezettség alapján elkészített együttműködési megállapodásokban rögzítettek a nemzetbiztonsági és a társ rendvédelmi szervekkel végrehajtandó közös tevékenység területei és azok konkrét tartalma. Példaként említhetjük az Országos Rendőrfőkapitány és a Határőrség Országos Parancsnokának 1/2004. (III. 18.) együttes intézkedését, vagy a Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Főigazgatójának és a Határőrség Rendészeti Főigazgatójának 1/2004. (III. 23.) együttes intézkedését, amelyek továbbra is hatályban vannak.

A terrorizmus, a kábítószeres tiltott forgalmazása és a szervezett bűnözés elleni harc tárgyában megkötött kétoldalú kormánymegállapodások rögzítik a bűncselekmények elleni közös fellépések módját, eszközeit, és ösztönzik a kölcsönös információáramlást. A Határőrség a Nemzetközi Bünyügyi Együttműködési Központtal (NEBEK), a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központtal (SZBEKK), az Europollal, a Dél-kelet Európai Regionális Bünyügyi Nemzetközi Központtal (SECI) történő együttműködés keretében folyamatosan átadja a nemzetközi embercsempész-szervezetekkel és közokirat hamisító műhelyekkel kapcsolatos információkat, a bünyügyi helyzetről készült elemzéseket. A szomszédos országok bünyügyi szerveivel konkrét együttműködést tart fenn, a nemzetközi bünszervezetek felderítése, az elkövetők elfogása és felelősségre vonása érdekében.

---

* A Határőrség időközben megszűnt. 2008. január 1-jétől a Határőrség feladatait és személyi állományának jelentős hányadát a Rendőrség határőrizeti szervei vették át, továbbá új feladatokat is kaptak. (A szerk.)

A konkrét műveletek végrehajtása során a Határőrség a titkosszolgálati erők, eszközök és módszerek széles tárházát alkalmazhatja. Több alkalommal került sor közös nyomozócsoportok felállítására, egyes kiemelkedően fontos migrációs irány vagy elkövetői kategória felfedése érdekében. Az együttműködés kapcsán a társszervek kicserélik a bűncselekmény felderítésekor észlelt olyan adatokat is, amelyek esetlegesen terroristagyanús személyekre utalhatnak.

A teljesség igénye nélkül felvillantott fenti okok vezettek a különböző transznacionális fenyegetések kialakulásához, melyek szintén szerteágazóvá váltak az elmúlt időszakban. Megtalálható közöttük a nagy méreteket öltött illegális migráció az emberkereskedelemmel és embercsempészetrel párosulva, vagy éppen a fegyver-, lőszer-, hasadóanyag-kereskedelem és -csempészet. A kábítószer-csempészet és a jövedéki termékek illegális kereskedelme szintén ebbe a körbe tartozik. A nemzetközi szervezett bűnözés kiépülése, illetve a nemzetközi terrorizmus sajnos napjaink velejárójává vált.

Ezekre a kihívásokra kell az együttes választ megtalálniuk és megadniuk a különböző érintett katonai, bünyldözési, vagy nemzetbiztonsági szervezeteknek.

A nemkívánatos jelenségekre történő megfelelő reagálást biztosíthatja a fenti szervezetek állományának hatékony felkészítése, amely alatt a szervezetek állományának alapképzését (szakképzés, főiskolai, egyetemi oktatás), valamint a további szaktanfolyami és továbbképzéseket értjük.

Megítélésünk szerint az alapképzés során a saját kompetenciák (hatáskör, illetékesség, feladatrendszer) ismeretét alapvetően megfelelően kezelik minden szervezetnél, így a határrendészeti feladatot ellátó Határőrségnél is.

Az iskolai képzési dokumentumokban megfelelően jelenik meg a tiszthelyettesi állomány lehetséges részfeladatokra történő felkészítése (például információk gyűjtése, felfedés lehetőségei, vagy a felszámolásban való részvétel).

Természetesen a tiszt állomány felkészítésében még nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon ez a terület. A téma markáns kérdéskörei véleményünk szerint mind a Rendőrtiszti Főiskolán, mind a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem határőr képzésében megjelennek.

Ezen lényegi témák a transznacionális veszélyek és fenyegetések bemutatása, az ezekhez is kapcsolódó folyamatos információgyűjtés (mind operatív, mind nyílt formában), az elemző-értékelő tevékenység végzése, a tendenciák, várható fenyegetések időbeni felismerése és ellenintézkedések megtétele érdekében.

Szintén kiemelt figyelmet kap a megelőzés és védelem kérdésköre (legyen az személyi, technikai vagy rezsím jellegű), továbbá a felderítés feladatai (mely szintén titkos és nyílt formában valósul meg) a konkrét fenyegetések feltárása érdekében.

A transznacionális fenyegetések elhárítására, akadályozására, illetve felszámolására történő elméleti és gyakorlati felkészítés egyaránt megjelenik a határrendészeti szakmai tantárgyi programokban.

Ezek alapján egyértelműen megállapíthatjuk, hogy az alapképzést áthatja a saját kompetenciák ismeretére és betartására történő felkészítés.

Véleményünk szerint, sajnos egy meghatározó terület háttérbe szorult. Ez a terület az együttműködés, kapcsolattartás témaköre, a más szervek tevékenységének, feladatainak minél szerteágazóbb megismertetése a hallgatókkal, amely a későbbiek során jelentős problémákat okozhat a gyakorlati munkavégzés során.

Mi lehet ennek az oka? Hosszú évek oktatási, oktatásszervezési tapasztalatai alapján elsősorban az időbeni korlátok (a kontaktórák csökkentése, különösen a BSc és az egyetemi MSc képzésben).

A másik ok inkább személyi jellegű: a katonai, nemzetbiztonsági és rendvédelmi szerveket, köztük a Határőrséget is érintő folyamatos szervezeti és személyi változások, az együttműködők, az oktatásban részt vevők személyi kapcsolatainak „leépülése”. Úgy ítéljük meg, hogy ezen a területen fontos és halaszthatatlan az előrelépés, az együttműködés rendszerességének biztosítása.

A tanfolyamok és továbbképzések esetében véleményünk szerint ez a problémakör már nem jelent gondot, mert e vonatkozásban életszerű napi kapcsolatot sikerült kialakítanunk, és az egymás rendezvényein való megjelenés, tájékoztatás is biztosított.

Ez a körülmény valamit javíthat az alapképzés hiányosságain, de gondolkodásmódot, affinitást az együttműködésre csak nehézkesen lehet kialakítani a már szolgálati feladatokat ellátó állomány körében.

A fenti probléma megoldási alternatíváit keresni kell, és minden lehetőséget ki kell használni. Ilyenek lehetnek az alapképzésbe beépített fakultációs tantárgyak, vagy a helyszíni szakmai látogatások, bemutató foglalkozások, illetve tájékoztatók.

